

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2024

Ella Nyman

Iloa ja liikettä aamupiireihin!

– Ideakansio varhaiskasvattajille toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiirihetkiin.

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2024 | 39 sivua

Ella Nyman

Iloa ja liikettä aamupiireihin!”

- Ideakansio varhaiskasvattajille toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiirihetkiin.

Toiminnallisen kehittämistyön lähtökohtana on tarve kehittää varhaiskasvatuksen aamupiiritoimintaa nykyistä lapsikäsitystä vastaavaksi. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatusyksikössä lasten osallisuutta luomalla materiaalikansio toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiirituokioihin varhaiskasvattajille. Toimeksiantajana on kunnallinen varhaiskasvatusyksikkö, jonka aamupiiritoimintaa kehitetään lapselle luontaisen toiminnan - ilon ja leikin avulla.

Kehittämistyön prosessissa on hyödynnetty seuraavia kehittämismenetelmiä: dialoginen keskustelu toimeksiantajan kanssa, monipuolinen teoriatieto liittyen muun muassa lapsen kehitykseen ja oppimiseen, vertaiskäynnit päiväkodin lapsiryhmien aamupiireissä sekä kokeileva toiminta eli ideakansion materiaalien kokeileminen 3–5-vuotiaiden lasten kanssa omassa lapsiryhmässä.

Kehittämistyön tuloksena on valmistunut varhaiskasvattajien työn tueksi 12-sivuinen ”Iloa ja liikettä aamupiireihin” -ideakansio, joka sisältää kansilehden, ohjeet kansion käyttäjälle, sisällysluettelon, oppimisen alueiden mukaisesti ryhmitellyt 23 toimintatuokiota kaksipuoleisina kortteina sekä lähdeluettelon. Toimintatuokiot on ryhmitelty Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 oppimisen alueisiin, jotka tukevat lapsen laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Asiasanat:

varhaiskasvatus, toiminnallisuus, vuorovaikutteisuus, aamupiiri

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2024 | 39 pages

Ella Nyman

Joy and Movement for Morning Circles!

- Resource folder for educators for functional and interactive morning circles.

The starting point for the developmental work is the need to enhance the morning circle activities in early childhood education to better align with the current understanding of child development. The aim is to strengthen children's participation by creating a resource folder for educators that focuses on functional and interactive morning circle sessions. The client is a municipal early childhood education unit, which is developing its morning circle activities in a way that is natural for children - through play and joy.

In the development process, following methods have been utilized: dialogic discussions with the client, diverse theoretical knowledge related to child development and learning, peer visits to morning circles in preschool groups, and experimental activities i.e. testing the materials of the resource folder with 3-5 aged in own child group.

As a result of the development work, a 12-page resource folder titled "Joy and Movement for Morning Circles" has been created to support educators. This folder includes a cover page, user instructions, a table of contents, and 23 activity sessions as double-sided cards grouped according to the areas of learning. The activity sessions are categorized based on the 2022 Finnish National Agency for Education's Early Childhood Education Curriculum Guidelines, which support the development of children's broad-based competencies.

Keywords:

early childhood education, movement, interactive, morning circle

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Kehittämistyön lähtökohdat	7
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	7
2.2 Toimintaympäristö ja toimijat	8
2.3 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite	9
2.4 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksen arjessa	10
3 Laadukas varhaiskasvatus	12
3.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat	12
3.2 Varhaiskasvatuksen arvoperusta	12
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	13
3.4 Lapsi aktiivisena toimijana ja ympäröivän yhteisönsä jäsenenä	14
3.5 Toiminnallisuus ja liike varhaiskasvatuksessa	16
3.6 Vuorovaikutus ja vuorovaikutteisuus	17
4 Kehittämistyön toteutus	20
4.1 Kehittämistyön prosessimalli	20
4.2 Kehittämismenetelmät	21
4.3 Kehittämistyön eteneminen	23
4.4 Kehittämistyön tuotos	26
5 Kehittämistyön arviointi	30
5.1 Tuotoksen arviointi	30
5.2 Tuotoksen levittäminen ja juurruttaminen	31
5.3 Toteutuksen itsearviointi	33
5.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	35
6 Ammatillinen kehittyminen	37
Lähteet	38

Kuvat

Kuva 1. Ideakansion kansilehti.	26
Kuva 2. Ideakansion sisällysluettelo.	28
Kuva 3. Ideakansion julkaisu ja palautteen keruu.	32

Taulukot

Taulukko 1. Kehittämispöytäaikataulu.	25
Taulukko 2. Ideakansion toimintatuokit suhteessa oppimisen alueisiin ja laajalajisen osaamisen alueisiin.	27

1 Johdanto

”Mukavaa, että olette kaikki tänään täällä päiväkodissa paikalla, kuka haluaisi pitää aamupiirihetken tänään?” Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena kehittämistyönä toimeksiantajalle. Kehittämistyön tarkoituksena on luoda lapsia osallistava ideakansio varhaiskasvatuksen aamupiirihetkiin. Ideakansiossa painotetaan lapselle luontaista toiminnallisuutta sekä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta suotuisaa vuorovaikutteista kasvu- ja oppimisympäristöä.

Kehittämistyön tavoitteena on parantaa lasten osallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa. Aamu- tai päiväpiireissä käydään perinteisesti läpi muun muassa mennyttä ja tulevaa, viikonpäiviä, päivämääriä, ajankohtaisia asioita ja päivän puuhia kuvastruktuurin avulla aikuisen vetämänä tuokiona. Kehittämistyön tuotoksen eli ideakansion avulla innostetaan varhaiskasvattajia kehittämään lapsiryhmien aamupiirikäytänteitä lapsia motivoiviksi ja osallistaviksi. Tavoitteena on rikastuttaa ja ohjata ideoimaan uudenlaisia tapoja toteuttaa yhteisiä aamupiirihetkiä.

Kehittämistyön tuloksena syntyy ideakansio toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiirituokioihin varhaiskasvattajille. Ideakansiossa painotetaan lasten osallisuutta ja tarkastellaan aamupiiriä toiminnallisesta ja vuorovaikutteisesta näkökulmasta. Tarkoituksena on koostaa ideakansio tietoperustan ja kokeilevan toiminnan avulla. Varhaiskasvattajat voivat vapaasti muokata ideakansion toimintatuokioita omille lapsiryhmilleen sopiviksi.

Kehittämistyön raportti etenee johdannon jälkeen kehittämistyön lähtökohtiin ja taustalla vaikuttavaan keskeiseen teoretietoon liittyen varhaiskasvatuksen toimintaan ja sitä ohjaaviin asiakirjoihin sekä toiminnallisuuteen ja vuorovaikutteisuuteen. Tietoperustan käsittelyn jälkeen edetään kehittämistyön toteutukseen, arviointiin ja pohdintaan.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Ahonen käsittelee kirjassaan haastaviin kasvatustilanteisiin liittyvää tutkimustaan, joka osoittaa aikuisen vuorovaikutuksen merkityksen lapsen käyttäytymisen kannalta. Hän nostaa kirjassaan esiin asiantuntijoilta kritiikkiä saaneet perinteiset aamupiirituokit, joissa päivä ja viikko toisensa jälkeen toistetaan samanlaista struktuuria käyden läpi muun muassa viikonpäiviä ja säätiloja. Tutkimuksien mukaan lapsien mielestä aamupiirit ovat yksiä päivän tylsimpiä asioita päiväkodissa. Ahonen myötäilee aamupiirituokioiden merkitystä osana päivärytmiä ja arjen ennakoitavuutta, mutta tuo samalla esiin aamupiirituokioiden uudistamistarpeen ja avaa keskustelua rauhallisesta päivän aloituksesta lapsien kanssa yhdessä ajankohtaisista asioista keskustellen sekä toiminnallisia leikkejä leikkien. (Ahonen 176–177.)

Kehittämistyön taustalla on tarve kehittää toimeksiantajan eli varhaiskasvatusyksikön lapsiryhmien aamupiirihetkiä lapsia aiempaa enemmän osallistaviksi toiminnallisuutta ja vuorovaikutteisuutta painottaen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2022 painotetaan lapsen osallisuutta ja käsitystä lapsesta aktiivisena ja uteliaana toimijana (Opetushallitus 2022, 24). Aamupiirihetket ovat perinteisesti kasvattajan ohjaamia ja suunniteltavia hetkiä, joissa edetään totutun kaavan mukaisesti käyden läpi viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat ja muut ajankohtaiset asiat lasten istuessa ja kuunnellessa. Aamupiirit eivät välttämättä perustu lasten tarpeisiin vaan aikuisille tuttuun ja osin pakolliseenkin aamupiiriin liittyvään toimintamalliin, joka toistuu samankaltaisena päivästä ja viikosta toiseen.

Kehittämistyön tavoitteena on monipuolistaa ja rikastuttaa ryhmien aamupiirikäytänteitä sekä osallistaa ja motivoida lapsia. Kehittämistehtävänä on luoda ideakansio toiminnalliseen ja vuorovaikutteiseen aamupiirihetkeen, jossa huomioidaan lasten mielenkiinnonkohteita, ajankohtaisia asioita lasten näkökulmasta sekä kiinnitetään huomiota yhteisen hetken toiminnallisuuteen ja

vuorovaikutteisuuteen unohtamatta pedagogiikkaa ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattuja tavoitteita. Ideakansion tuokiota on ryhmitelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaisiin oppimisen alueisiin: 1) kielten rikas maailma, 2) ilmaisun monet muodot, 3) minä ja meidän yhteisömme, 4) tutkin ja toimin ympäristössäni sekä 5) kasvan, liikun ja kehityn (Opetushallitus 2022, 44–52).

Tarkoituksena ei ole muuttaa kaikkea aamupiirissä, vaan tuoda esiin ideoita, ajatuksia ja vaihtoehtoja, joiden avulla voidaan vastata aiempaa paremmin nykyajan varhaiskasvatustoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Materiaalipaketti on kerätty lähdemateriaaliin perustuen ja sitä kehoitetaan muokkaamaan lapsiryhmän tarpeille sopivaksi. Aamupiirihetkiin tuodaan ideakansion avulla tuulahdus toiminnallisuutta, aitoa vuorovaikutusta - naurua ja iloa.

2.2 Toimintaympäristö ja toimijat

Kehittämiprojektini toimintaympäristönä on kunnallinen varhaiskasvatuksen vuorohoitopäiväkoti, jossa työskentelen kehittämistyöni aikana. Ideakansio on suunnattu erityisesti 3–5-vuotiaiden lasten ryhmiin, mutta sopii soveltaen myös alle 3-vuotiaiden sekä esiopetusikäisten varhaiskasvatusryhmiin. Ideakansio on tarkoitettu menetelmäkansioksi, jonka ideoita voi hyödyntää kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa ja muokata lapsiryhmän tarpeita vastaaviksi.

Opinnäytetyöni kehittäjätiimiini kuuluvat päiväkodin johtaja ja sosionomitaustainen apulaisjohtaja sekä lapsiryhmäni tiimikaverit. Kehittäjätiimi tukee projektin etenemistä ja tavoitellussa aikataulussa pysymistä sekä muutoin edistää osaamisellaan ja kokemuksellaan kehittämistyötäni ja sen sisältöä. Tiimikaverit tukevat arjessa ja osallistuvat materiaalien pilotointiin lapsiryhmässämme.

2.3 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite

Kehittämistyön tavoite voidaan muotoilla sekä lasten että varhaiskasvattajien näkökulmasta. Keskeisenä tavoitteena on parantaa lasten osallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa päivittämällä aamupiirejä nykyistä lapsikäsitystä ja Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022-asiakirjaa vastaaviksi toiminnallisuutta ja vuorovaikutteisuutta painottaen. Samaan aikaan ideakansion avulla voidaan rikastuttaa ja ohjata kasvattajia ideoimaan uudenlaisia tapoja toteuttaa yhteisiä aamupiirihetkiä lapsilähtöisesti.

Kehittämistyön tehtävänä on luoda ideakansio toiminnalliseen ja vuorovaikutteiseen aamupiirihetkeen. Kehittämisprojektin konkreettinen tuotos on ideakansio päiväkodin varhaiskasvattajien käyttöön. Kehittämistyöprosessiin kuuluu lisäksi ideakansion jalkauttaminen varhaiskasvatustoiminnan arkeen. Tarkoituksena on, että koostamassani ideakansiossa on ideoita sekä sisällä että ulkona toteutettavaan aamupiiritoimintaan. Varhaiskasvatusyksikön henkilökuntaa kehoitetaan muokkaamaan ideakansion toimintatuokioita lapsiryhmän toimintaa ja tarpeita vastaaviksi.

Ideakansion avulla tuetaan kohdepäiväkodissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaista pedagogista varhaiskasvatustoimintaa sekä vahvistetaan lasten osallisuutta. Tavoitteena on lisätä päiväkodin arjen toiminnallisuutta ja vuorovaikutteisuutta rikastuttamalla aamupiirien sisältöjä ideakansion avulla. Samaan aikaan tuetaan lasten suotuisaa kehitystä ja oppimista, itsetunnon kehittymistä sekä muita varhaiskasvatustoiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kehittämisprojektin avulla haastan päiväkodin varhaiskasvattajat pohtimaan ja uudistamaan ryhmiensä aamupiiritoimintaa.

Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen rakentuu varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta, varhaisiän oppimisesta, lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämisestä ja tukemisesta, moniammatillisesta verkostotyöstä sekä perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät liittyvät siten

lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtäviin, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, monialaiseen yhteistyöhön ja työyhteisön toimintakulttuuriin. (Talentia 2024.) Kehittämistyö on osa ammatillista kehittymistäni ja työelämään valmistautumista. Ideakansion avulla osoitan ja nostan esiin varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen ja näkökulman liittyen tässä tapauksessa erityisesti lasten kohtaamiseen ja osallisuuden edistämiseen. Ideakansion toimintatuokiot on ryhmitelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 oppimisen alueiden mukaan, jotka liittyvät yhteen laaja-alaisten osaamisen alueiden kanssa.

2.4 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksen arjessa

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maailmanlaajuisesti ja jatkuvasti tapahtuvaa ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka tavoitteena on taata tulevillekin sukupolville mahdollisuudet hyvään elämään. Käytännössä se tarkoittaa ympäristön, ihmisten ja talouden huomioon ottamista päätöksenteossa ja toiminnassa. Kestävää kehitystä voidaan lähestyä useista eri näkökulmista. Yleensä kestävä kehitys hahmotetaan kolmena osa-alueena: 1) ekologisena, 2) taloudellisena sekä 3) sosiaalisena ja kulttuurisena kestävyytensä. (Ympäristöministeriö 2023.)

Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2022 ohjataan toimimaan edellä mainittujen kestävä kehityksen osa-alueiden mukaisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Päiväkotiarjen valinnoilla ja toimilla osoitetaan vastuullisuutta luontoa ja ympäristöä kohtaan esimerkiksi uusiokäytöllä sekä välineiden ja tilojen yhteiskäytöllä. (Opetushallitus 2022, 35.)

Kehittämistyön ideakansion luonnissa huomioidaan kestävä kehitys erityisesti ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden osa-alueilla. Ideakansion kortit ovat kaksipuolisia ja ne löytyvät sähköisessä muodossa. Tulostettuina ne laminoitetaan päiväkodin kaikkien ryhmien yhteiskäyttöä varten tai halutessaan lapsiryhmä voi laminoida ne oman ryhmän käyttöä varten. On tärkeää huomioida, että varhaiskasvatuksen toimintahetket eivät aina vaadi suurta määrää tavaraa ja

paljon etukäteisjärjestelyjä, vaan kykyä ajatella luovasti ja siten huomaamattakin huomioida kestävä kehitys.

Yleisellä tasolla ajateltuna kasvatus ja koulutus kuuluvat olennaisena osana sosiaalisesti kestävä elämäntavan rakentamiseen, sillä niiden avulla vahvistetaan tulevien sukupolvien tietoja ja taitoja liittyen kestäväan kehitykseen. Kasvatus ja koulutus edistävät osallisuutta yhteiskunnassa sekä ehkäisevät syrjäytymistä ja hyvinvointierojen syntymistä. (Opetushallitus 2024.) Varhaiskasvatuksessa kestävä elämäntavan mukainen toimintamalli kasvatetaan ja siirretään lapsiin. Kehittämistyön tuotoksessa eli ideakansion toimintakorteissa huomioidaan sosiaalinen kestävyys, sillä korttien avulla vahvistetaan jokaisen lapsen osallisuutta ja osallistumista sekä tunnetta lapsiryhmään kuulumisesta.

3 Laadukas varhaiskasvatus

3.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat

Kehittämistyön tietoperusta rakentuu varhaiskasvatusta ohjaavien keskeisimpien asiakirjojen eli Varhaiskasvatuslain ja Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 pohjalta. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta luodaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, joihin perustuen tehdään jokaiselle lapselle oma yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma (Eerola-Pennanen ym., 17). Kehittämistyössä ja sen lähdemateriaalissa painotetaan lapsen osallisuutta, lapselle luontaista toiminnallisuutta sekä laadukkaan vuorovaikutuksen merkitystä lapsen suotuisan kasvun ja kehityksen kannalta.

Suomen lainsäädännön mukaan: ”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lapsen hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa (Eerola-Pennanen ym., 17). Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella, 0–6-vuotiaalla, on oikeus osallistua varhaiskasvatustoimintaan Suomessa (Opetushallitus 2022). Lainsäädäntö ja Opetushallituksen julkaisema Varhaiskasvatuksen perusteet 2022 ohjaavat kaikkea varhaiskasvatustoimintaa Suomessa.

3.2 Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvoperustana on lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon, suojeluun, lapsen mielipiteiden huomioimiseen, yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaateeseen, inklusiivisiin periaatteisiin ja lapsen syrjintäkieltoon. Lapsuus nähdään itseisarvona ja oikeutena. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi, nähdyksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin on omana

itsenään ja samalla yhteisönsä jäsenenä. Varhaiskasvattajat edistävät ja tukevat lapsen kasvua ihmisyyteen, mikä tarkoittaa muun muassa pyrkimystä totuuteen, hyvyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Samaan aikaan varhaiskasvatus ohjaa lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin noudattamalla kestävästä kehityksen elämäntapaa. Kasvattajat suhtautuvat avoimesti ja kunnioittavasti monimuotoisiin perheisiin, sillä jokaisella lapsella on oikeus kokea oma perheensä arvokkaaksi. (Opetushallitus 2022, 22–23.)

Laadukas ja tavoitteellinen varhaiskasvatus edistää lapsen emotionaalista, sosiaalista ja kognitiivista kehitystä. Lapsen hyvinvoinnin katsotaan syntyvän lapsen arvostamisesta ja sensitiivisestä kuuntelemisesta, jotka ovat lapsen kasvun, oppimisen ja kehityksen perusedellytyksiä. (Kronqvist 2017, 12.) Varhaiskasvatustoiminnan keskiössä ovat lapsilähtöisyys ja toiminnan tavoitteellisuus, jotka perustuvat lasten tavoitteisiin ja tarpeisiin. Lapsen kehitystä ja varhaista oppimista tukee lapsilähtöinen ja suotuista kehityksellinen ympäristö, joka huomioi lapsen yksilöllisyyden ja temperamentin. Ympäristö tarjoaa oppimiselle ja leikille runsaasti tilaa. (Kronqvist 2017, 22.)

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatus nähdään tärkeänä osana lapsen ja ihmisen kasvun ja oppimisen polkua, sillä se luo perustan elinikäiselle oppimiselle (Opetushallitus 2022, 21). Lapsen katsotaan olevan aktiivinen toimija, joka oppii vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Oppimista luonnehditaan kokonaisvaltaiseksi ja kaikkialla tapahtuvaksi toiminnaksi. Lapsi oppii kokonaisvaltaisesti hyödyntäen kaikkia aistejaan havainnoidessaan, tarkkaillessaan ja jäljitellessään muiden toimintaa. Oppimisen lähtökohtana on lapsen aiemmat kokemukset, mielenkiinnonkohteet ja aiempi osaaminen. Oppimista edistävät myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet. Lapsia kiinnostava ja motivoiva, sopivan haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. (Opetushallitus 2022, 23–24.)

Oppimisteorioiden valtavirta korostaa arkipäiväistä oppimista arjen tilanteissa sekä lapsen äärelle pysähtymisen ja kuuntelemisen merkitystä. Oppimisen

katsotaan olevan ensin sosiaalista, jonka jälkeen se siirtyy osaksi yksilöä. Yhteistoiminnallinen oppiminen on havainnointia, jäljittelyä, matkimista, dialogia ja vuorovaikutusta yhdessä ja yksin. Lapsen kehityksen ja oppimisen ajatellaan olevan yksilöllisesti ja sosiokulttuurisesti tiiviisti yhteen kietoutuneita. (Kronqvist 2017, 17–19.) Varhaiskasvatus luo pohjan laaja-alaiselle osaamiselle (Opetushallitus 2022, 25), joka tukee elinikäistä kasvua ja oppimista (Ahonen 2018, 44).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Oppimisen alueita ovat: 1) kielten rikas maailma, 2) ilmaisun monet muodot, 3) minä ja meidän yhteisömme, 4) tutkin ja toimin ympäristössäni sekä 5) kasvan, liikun ja kehityn. (Opetushallitus 2022, 44.) Pedagogisessa toiminnassa yhdistyvät ja risteävät edellä mainitut oppimisen alueet. Samaan aikaan mahdollistuu asioiden ja ilmiöiden laaja-alainen tarkastelu ja tutkiminen (Opetushallitus 2022, 26).

Edellä mainittujen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lapsen laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Laaja-alaisen osaamisen alueita ovat 1) ajattelu ja oppiminen, 2) kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, 3) itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, 4) monilukutaito, 5) digitaalinen osaaminen sekä 6) osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus 2022, 26.) Leikin ja oppimisen katsotaan kulkevan käsi kädessä, sillä leikki on lapselle luontainen tapa oppia ja käsitellä asioita. Leikkimällä lapsi oppii taitoja, jotka vaikuttavat suoraan lapsen hyvinvointiin, kasvamiseen, kehittymiseen ja oppimiseen. (Ahonen 2018, 90–91.) Kehittämistyön ideakansio on rakennettu siten, että aamupiireissä käsiteltävät asiat käydään läpi lapsille luontaisella ja mielekkäällä tavalla eli leikin avulla.

3.4 Lapsi aktiivisena toimijana ja ympäröivän yhteisönsä jäsenenä

Aikamme varhaiskasvatuksen keskiössä on ainutlaatuinen lapsi ja lapsuuden itsessään katsotaan olevan tärkeä ajanjakso elämänpolun varrella (Leskisenoja,

30). Nykyisen lapsikäsitteilyn mukaan lapsi on oman oppimisensa aktiivinen toimija. Pitkäjänteinen, tavoitteellinen ja laadukas varhaiskasvatustapa on lapsen ja hänen perheensä kannalta vaikuttavaa ja hyvinvointia tukevaa. Lapsi kasvaa ympäröivän yhteisön jäseneksi seuraamalla muiden toimintaa ja samalla rakentamalla kuvaa omasta itsestään peilisuhteessa lähiympäristönsä kautta. Varhaiskasvatustavan pedagogiseksi lähestymistavaksi muotoillaan kehityksellinen pedagogiikka, joka keskittyy lapsen oppimiseen toiminnan avulla. (Kronqvist, 27.) Oppimisen katsotaan olevan yhteisöllinen tutkimusprosessi, jonka osa-alueita ovat ihmetteleminen ja tulkintojen tekeminen (Lipponen 2017, 31–34), joiden avulla maailmaa pyritään ymmärtämään.

Suomalaiseen varhaiskasvatukseen vakiintunut lapsilähtöinen pedagogiikka näkee lapsen ainutlaatuisena ja aktiivisena toimijana yksilöllisine ajatuksineen, tarpeineen ja kiinnostuksenkohteineen, mikä tarkoittaa oikeutta tulla kuulluksi ja nähdäksi omana itsenään (Ahonen 2017, 64). Lapsen osallisuus korostuu ajassa, jossa elämme. Lapsen osallisuus tarkoittaa lapsen näkemistä aktiivisena ja aloitteellisena toimijana. Osallisuus kytkeytyy vahvasti yhteisöllisyyteen, sillä kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa asioihin, sitouttaa ihmisen vahvemmin toimintaan. (Leskisenoja 2019, 45.) Lapsilähtöisyydestä huolimatta, varhaiskasvatustoiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua siten, että lapsen etu ja tarpeet muodostavat toiminnan tavoitteet (Leskisenoja 2019, 30).

Kasvattajan oman toiminnan arviointi ja kehittäminen ovat olennainen osa varhaiskasvatustavan arkipäivää. Arviointin avulla kasvattajat hankkivat tietoa lapsesta, hänen ympäristöstään ja aikuisen toiminnasta suhteessa lapsen ja lapsiryhmän tavoitteisiin. Siten arviointi tukee lapsen oppimista ja suotuisaa kehitystä, mahdollistaa aidon lapsilähtöisyyden varhaiskasvatustoiminnassa, antaa tietoa kehittämiskohteista ja edistää kasvatusyhteistyötä lasten vanhempien kanssa. (Heikka ym. 2017, 59–61.)

Inklusiivinen varhaiskasvatustavan toimintakulttuuri on osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävää. Varhaiskasvatustavan suunnitelman perusteiden 2022 mukaan: ”lasten ymmärrys yhteisöistä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta”. (Opetushallitus 2022,

34.) Lapsen osallisuuden kokemus vahvistaa lapsen kokemusta oman itsensä merkityksellisyydestä niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenäkin. Tarjoamalla lapselle mahdollisuutta tehdä valintoja, vahvistuvat lapsen itsemääräämisoikeus, oma ajattelu, luovuus ja ongelmaratkaisukyky. Osallisuuden taitoja harjoitellaan yhdessä, ja niitä ovat esimerkiksi oman mielipiteen kertominen, valintojen tekeminen ja oma-aloitteisuus. (Leskisenoja 2019, 150–152.) Tunnetasolla kokemus osallisuudesta vahvistaa yhteenkuuluvuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta ja siten edistää myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista (Turja 2017, 53).

3.5 Toiminnallisuus ja liike varhaiskasvatuksessa

Liikunta on välttämätöntä lapsen normaalin fyysisen kasvun ja kehityksen kannalta ja se vaikuttaa laajasti lapsen kehitykseen ja oppimisedellytyksiin. Se vaikuttaa esimerkiksi lapsen kykyyn ja jaksamiseen leikkiä, liikkua ja keskittyä toimintaan pitkäjänteisesti. Hienomotoristen taitojen oppiminen ei ole mahdollista, ellei lapsi osaa hallita kehonsa suurilla lihaksilla karkeamotoriikkaansa. Aktiivinen ja vastavuoroinen toiminta kehittää lapsen kognitiivisia taitoja, jotka liittyvät esimerkiksi havaintotoimintoihin ja aisteihin. Lapsi toimii käyttäen kaikkia aistejaan kokeilemalla, syy-seuraussuhteiden hahmottamisella ja johtopäätösten tekemisellä. Toiminnallisuus jättää vahvat muistijäljet, joihin liitetään sanoja ja käsitteitä. Kaikessa varhaiskasvatustoiminnassa tulisi panostaa lapsen liikkumiseen, sillä tutkimukset osoittavat, että lapset liikkuvat liian vähän. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 136–137.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda myönteisiä liikuntakokemuksia kaikille lapsille (Ahonen 2018, 272). Ahosen Vasun käyttöopas- kirja nostaa esiin liikunnan huomioimisen ohjatussa toiminnassa, vaikka toimintahetken keskiössä olisi matemaattisten tai kielellisten taitojen harjoittelu. Toimintaan voi sisällyttää liikuntaa esimerkiksi taukojumpan muodossa. Taukojumppa keskittymistä vaativan toiminnan lomassa mahdollistaa lapsella tarkkaavaisuuden herpaannuttamisen luvallisesti. Se edesauttaa keskittymistä

tauon jälkeen sekä ehkäisee häiriökäyttäytymistä keskittymistä vaativan toiminnan aikana. (Ahonen 2018, 274–275.)

Kehittämistyön tuotoksena oleva ideakansio on suunnattu erityisesti 3–5-vuotiaille lapsille. 3–4-vuotiaan liikuntakasvatuksen tavoitteina on oman kehon hahmottaminen ja pyydetessä muun muassa pään, käsien, sormien, jalkojen ja varpaiden liikuttaminen. Motoristen perustaitojen tulee vahvistua, jotta erilaisten liikuntamuotojen, kuten pyöräily ja luistelu, opetteleminen mahdollistuvat. Käden karkeamotoristen taitoja tulisi harjoitella, sillä se luo edellytyksiä hienomotoristen taitojen harjoittamiselle. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 139.)

5–6-vuotiaiden tulisi pyydetessä osata liikuttaa kaulaa, olkapäitä, lantiota, reisiä, polvia, kantapäitä ja jalkapohjia. Kehon eri puolien: oikea, vasen sekä etu- ja takapuolen hahmottaminen mahdollistavat itsenäisen toiminnan pukeutumis- ja vessatilanteissa. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 139.) Aamupiirituokioihin voidaan suunnitella ja sisällyttää entistä enemmän arkista liikuntaa ja erilaisia jumppa- ja liikuntaleikkejä samalla huomioiden lasten tarpeet ja ikäkausikohtaiset tavoitteet. Liikunnan vuosikellopohjan avulla voidaan huomioida toiminnassa erilaiset vuodenaajat ja niihin sopivat liikkumismuodot ja samalla rakentaa liikuntamyönteistä toimintakulttuuria (Liikkuva varhaiskasvatus 2020).

3.6 Vuorovaikutus ja vuorovaikutteisuus

Vuorovaikutus on väylä ilmaista itseään, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Verbaalisen eli puhutun viestin lisäksi keskeisessä roolissa ovat nonverbaaliset viestit, jotka näyttäytyvät kehon asentoina, eleinä, ilmeinä, äänensävyinä ja -painoina. Ahonen nostaa kirjassaan esille nonverbaalisten viestien merkityksen pienten lasten kanssa toimiessa, sillä lapset tulkitsevat viestejä kokonaisvaltaisemmin kuin aikuiset. Sen seurauksena kasvattajan keholla, katseella ja äänensävyllä lähetetyt viestit nousevat merkittävään rooliin. (Ahonen 2017, 58–60.) Myös varhaiskasvattajien ja muiden aikuisten keskinäinen viestintä välittyy lapsille ja siten osaksi heidän vuorovaikutusmallejaan ja -taitojaan. Ahosen Vasun käyttöopas -teos nostaa esiin arviot, joiden mukaan

varhaiskasvatukseen lapsi vastaanottaa viestinnästä 80 % nonverbaalisesti (Ahonen 2018, 78–79).

Vuorovaikutus on lapselle tapa päästä osalliseksi häntä ympäröivään yhteisöön. Siten sosiaaliset kohtaamistilanteet ovat merkittävä osa lapsen kehitystä. (Ahonen 2017, 59.) Osallisuus ympäröivissä yhteisöissä voi puolestaan edistää tai haitata lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Ahonen toteaa kirjassaan, että ”laadukkaan pedagogiikan takana on aina laadukas vuorovaikutus”. Laadukas vuorovaikutus vaatii kasvattajalta vahvaa sitoutumista ja aitoa läsnäoloa. (Ahonen 2017, 66.) Vuorovaikutuksen katsotaan olevan varhaiskasvatustoiminnan keskiössä, sillä ihmisenä oleminen ja kasvaminen saavat merkityksen vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Vuorovaikutuksen avulla ihminen määrittelee itsensä ja olemuksensa. (Ahonen 2018, 78–79.)

Vasun käyttöopas -kirja nostaa esiin oppivan yhteisön näkökulman ja kannustaa tarkastelemaan vuorovaikutustilanteiden vastavuoroisuutta tasa-arvoisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Ahonen nostaa kirjassaan esiin tärkeyden pohtia, kuka tai ketkä ovat eniten äänessä varhaiskasvatusarjen eri tilanteissa, kuten ohjattujen tuokioiden aikana. Toimintakulttuurilla voidaan ruokkia vastavuoroista vuorovaikutusta ja keskustelukulttuuria tai sitten ei. (Ahonen 2018, 80.) Kehittämistyössä pyritään purkamaan perinteisten aamupiirien aikuisjohtoista toimintatapaa lapsia osallistaviksi ja motivoiviksi.

Ahonen on tutkinut haastavia kasvatustilanteita, joita hän käsittelee Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja -kirjassaan. Ahonen nostaa varhaiskasvatukseen arjessa tapahtuvien ohjattujen tuokioiden, kuten aamupiirin, haasteeksi aikuiskeskisyyden, jolloin aikuinen odottaa lapsilta paikallaan oloa, odottamista ja hiljaa istumista. Toiminnallisuuden merkitys tunnustetaan, muttei aktivoivia toimintoja ole silti tarpeeksi. Ratkaisuksi nostetaan lasten osallisuus ja mahdollisuus suunnitella toimintaa, joka samalla sitouttaa ja motivoi heitä keskittymään. Osallisuuden pedagogiikan tavoitteena on, että lapset kokevat tuokiot ja erilaiset tilanteet mielekkäinä ja tarkoituksenmukaisina. (Ahonen 2017, 174–177.) Vasun käyttöopas -kirjan eräs luku kertoo, että lasten yksilölliset vuorovaikutustaidot ovat avain osallisuuteen. Lapsiryhmässä tulee huomioida

lapset yksilöinä erilaisine tarpeineen, temperamenttipiirteineen sekä vuorovaikutustaitoineen. (Ahonen 2018, 86–89.)

Joustava ja lapsilähtöinen kasvattaja osaa elää hetkessä ja ottaa herkästi huomioon lasten sanattomat viestit ja ymmärtää niiden syyt. Käytännössä se tarkoittaa ennalta suunnitellun muuttamista ja muokkaamista tilanteen ja lasten tarpeiden mukaan. (Ahonen 2017, 180–181.) Ohjattuja toimintatuokioita ei näin ollen tulisi suorittaa läpi väkisin aikuisjohtoisesti ”se vain pitää tehdä” -asenteella, vaan joustavasti ja lapsilähtöisesti.

Edellä käsitellystä johtuen muodostuu tarve kehittää varhaiskasvatuksen aamupiiritilanteita lapsia osallistaviksi, innostaviksi ja motivoiviksi. Muutostarpeeseen vastataan aiheeseen liittyvällä kehittämistyöllä, jonka tuotoksena valmistuu ideakansio toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiirihetkiin. Ihannetilanteessa aamupiirituokiot ovat lapsista mielenkiintoisia ja he osallistuvat niihin innolla ja hymyssä suin.

4 Kehittämistyön toteutus

4.1 Kehittämistyön prosessimalli

Tarkoituksena on tarkastella kehittämistyön toteutusta prosessimallin avulla ja perustella käytettävät kehittämismenetelmät sekä esitellä kehittämistyön prosessi kokonaisuudessaan ja tiivistetysti. Salosen mukaan kehittämistoiminnan tyypillisiä tunnuspiirteitä ovat muun muassa prosessinomaisuus, käytettävyys, näkyvä toiminta, ainutkertaisuus, suunnitelmallisuus sekä aika- ja paikkasidonnaisuus eli kontekstuaalisuus (Salonen ym. 2017, 37). Lineaarisen ajattelun mukaan kehittämistoiminta etenee prosessinomaisesti seitsemän vaiheen kautta. Vaiheet ovat lyhennetysti ja mukaillen: 1) kehittämistarpeen tunnistaminen, 2) ideointivaihe, 3) suunnitteluvaihe, 4) toteutusvaihe, 5) tuotos, 6) arviointivaihe sekä 7) päätös ja tulosten levittäminen. Ne limittyvät toisiinsa ja voivat tapahtua samaan aikaan. (Salonen ym. 2017, 51.)

Tässä kehittämistyössä käytetään Salosen kehittämistoiminnan konstruktivistista mallia, sillä se luo mahdollisuuden työskentelyn jatkuvaan reflektioon ja inhimillisten tekijöiden huomioimiseen: pysähtyen, arvioiden, uudelleen suuntautuen ja yhdessä keskustellen. Kehittämistoiminnassa keskeistä on yhteisöllisyys, osallistava johtaminen sekä arvioiva työote. (Salonen ym. 2017, 53.) Seuraavissa kappaleissa käydään läpi kehittämistyö konstruktivistisen mallin mukaisesti.

Kehittämistoiminta syntyy tarpeesta muutokseen. Muutostarpeesta tulee olla yhteinen ymmärrys ja aihealue tulee rajata (Salonen ym. 2017, 56). Tämän kehittämistyön tarve löytyi yhdessä keskustellen päiväkodin johtajan ja apulaisjohtajan kanssa alkukeväällä vuonna 2024. He nostivat esiin perinteiset aamupiirikäytännöt ja tarpeen muuttaa niitä nykyhetken lapsi- ja oppimiskäsitystä vastaaviksi. Kerroin, että minua kiinnostaa erityisesti toiminnallisuus ja vuorovaikutus lasten kanssa toimiessa. Lopputuloksena syntyi yhteinen ajatus ja idea kehittämistyön teemasta. Kehittämistyön aiheeksi rajautui toiminnallinen ja vuorovaikutteinen aamupiirihetki.

4.2 Kehittämismenetelmät

Kehittämistyön menetelmillä tarkoitetaan keinoja, joiden avulla kehittämistoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin pyritään. Edellä mainitut keinot voidaan Salosen mukaan jakaa 1) keskustelua edistäviin, 2) osallistaviin ja 3) esittäviin. Keskustelua edistäviä menetelmiä ovat dialoginen keskustelu, arvostava haastattelu, erilaiset palaverit tai ryhmätyöt, fokusryhmät, Delfoi sekä käyttäjäpaneelit. Osallistavia keinoja ovat muun muassa SWOT-analyysi, kokeileva toiminta ja asiakasraadit. Esittäviin keinoihin lukeutuvat seinätekniikat, kuvat, valokuvat, draama, esitykset sekä mielle- ja käsitekartat. (Salonen ym. 2017, 55.)

Kehittämistyössä on tarkoituksena käyttää mahdollisimman monipuolisesti erilaisia kehittämismenetelmiä. Tavoitteena on kuitenkin käyttää olemassa olevia resursseja tehokkaasti ja karsia mahdollinen turha pois, sillä kehittämistyö on tässä tapauksessa yksin tehtävä työ. Kehittämistyön tuotos perustuu kirjallisuudesta ja laadukkaista verkkolähteistä kerättyihin ja osittain muokattuihin toimintatuokioihin, jotka on valittu tyypilliset aamupiirien sisällöt huomioiden. Ideakansion toimintatuokioita on kokeiltu pilotoimalla niitä omassa lapsiryhmässäni, 3–5-vuotiaiden lasten kanssa.

Kehittämistoiminnan alkuvaiheessa hyödynnetään dialogista keskustelua pohdittaessa toimeksiantajan kanssa opinnäytetyön aihetta. Dialogisen keskustelun tavoitteena on yhteinen ymmärrys, jossa huomioidaan osapuolien erilaiset näkemykset ja tulokulmat aiheeseen (Salonen ym. 2017, 61). Toimeksiantajan kanssa keskusteltiin sekä päiväkodin tarpeesta että henkilökohtaisesta motivaatiostani ja kiinnostuksestani aihetta kohtaan. Keskustelun tuloksena oli, että kiinnostukseni varhaiskasvatuksen vuorovaikutuksellisuutta ja toiminnallisuutta kohtaan yhdistyi varhaiskasvatusyksikön lapsiryhmien aamupiirikäytäntöjen kehittämis- ja uudistamistarpeeseen.

Benchmarking-menetelmällä viitataan esikuvasta oppimiseen ja vertailuanalyysiin, jossa verrataan omaa toimintaa toisen, usein parasta

vastaavaan käytäntöön. Keskeistä on avoimuus oppia toisilta ja toisaalta kyseenalaistaa oma tapa toimia. (Salonen ym. 2017, 63.) Kehittämistyöni menetelmät sivuavat tätä menetelmää, sillä aamupiirien kehittäminen lähti liikkeelle oman työskentelytavan pohtimisesta aamupiiritilanteissa sekä toisaalta siitä, millaisen mallin olen itse kyseisiin tilanteisiin oppinut ja omaksunut.

Vertaiskäynnit eli tutustuminen päiväkodin lapsiryhmien aamupiiritoimintaan 3–5-vuotiaista koostuvissa ryhmissä ovat lomittuneet yhteen benchmarking-menetelmän kanssa. Kehittävä vertaiskäynti -menetelmässä hyödynnetään vertaiskumppaneita kehittämisen ja oppimisen välineenä (Salonen, 85). Kehittämistyön tuotokseen eli ideakansioon liittyy toimintatuokioiden kokeileminen omassa lapsiryhmässä sekä tuokioiden vaikuttavuuden arviointi.

Käyttäjäpaneelin avulla kerätään palautetta kehittämistyötä koskevilta asiakkailta tai palvelun käyttäjiltä. Sen avulla voidaan saada tietoa kehittämisen tarpeista sekä arvioida kehittämistyötä (Salonen ym. 2017, 65). Tässä tapauksessa kehittämistyön tuotoksesta kerätään palautetta työntekijöiltä ja toimeksiantajalta sekä toisaalta suoraa palautetta lapsilta toimintatuokioiden jälkeen.

Kuvallisten esityksien avulla pyritään esittelemään kehittämistyön asioiden, tulosten, tuotosten ja saavutusten ydinsisällöt. Esittämismuotoina voivat olla esimerkiksi kaaviot, valokuvat ja taulukot. (Salonen ym. 2017, 64.) Tämän kehittämistyön tuotoksena valmistuu ideakansio, joka on tarkoitettu lapsiryhmien kasvattajien käyttöön ja muokattavaksi.

Kehittämistyöraporttiin liitetään lisäksi taulukko, jossa kuvataan ideakansion toimintatuokioiden välinen yhteys Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 oppimisen alueiden ja laaja-alaisen osaamisen alueiden kanssa. Taulukon avulla tehdään näkyväksi tuotos ja samalla perustellaan ideakansion olemassa olo ja merkitys varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta.

4.3 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistoiminta etenee konstruktiivisen mallin mukaan nykytarpeiden kehittämistarpeiden tunnistamisesta ideointi-, suunnittelu- ja toteutusvaiheen kautta arviointi- ja päätösvaiheeseen (Salonen ym. 2017, 52). Kehittämistyöni ideointivaihe lomittuu tiivistii yhteen konstruktivistisen kehittämistoiminnan ensimmäisen vaiheen; nykykäytännön kehittämistarpeen tunnistamisen, kanssa (Salonen ym. 2017, 56–57).

Kehittämistyön kolmannessa eli suunnitteluvaiheessa nimetään vastuuhenkilöt eli johtaja ja keskeiset toimijat, täsmennetään ideavaiheen ajatuksia pohtimalla kehittämistyön toteuttamisedellytyksiä ja realistisia tavoitteita, kartoitetaan kehittämistyön lähdemateriaalia sekä laaditaan kehittämissuunnitelma, joka toimii kehittämistoiminnan ohjenuorana (Salonen ym. 2017, 59–60). Kehittämistyöni suunnitteluvaihe ajoittuu vuoden 2024 keväästä alkukesään.

Kehittämistyöni tuotokseksi sovittiin yhdessä toimeksiantajani kanssa ideakansio, jota päiväkodin lapsiryhmät voivat muokata ja hyödyntää lapsien tarpeita vastaaviksi ja ryhmien toimintaa varten sopiviksi. Perusteena on, että se on käytettävissä olevaan aikaan ja muihin resursseihin suhteutettunaärkevin toteuttamiskelpoinen vaihtoehto sekä toisaalta varhaiskasvattajille matalalla kynnyksellä lähestyttävä.

Kehittämistyön neljäs vaihe on toteutus, joka etenee edellisessä vaiheessa luodun kehittämissuunnitelman mukaisesti (Salonen ym. 2017, 62). Kehittämistyöni toteutusvaihe tarkoittaa käytännössä teorian tiedon läpikäymistä, jäsentämistä ja muokkaamista sekä ideakansion kokoamista. Ideakansion koontiin osallistan päiväkodin henkilöstöä ja lapsiryhmäni lapsia. Toteutusvaihe ajoittuu ideakansion lähdemateriaalin osana vuoden 2024 kesään ja päiväkodin henkilöstön sekä lasten osallistamisen osalta vuoden 2024 syksyyn.

Suunnitelmana on kerätä päiväkodin kahvihuoneessa työntekijöiden ajatuksia opinnäytetyöni aiheeseen liittyen työpaja-menetelmällä post-it -lappuja hyödyntäen (Salonen ym. 2017, 63). Lisäksi havainnoin elokuussa 2024 eri

lapsiryhmien aamupiirejä vieraillemalla heidän ryhmissään, jotta saan tarkemman käsityksen nykytilanteesta ja olemassa olevista toimintatavoista. Vierailuilla lapsiryhmissä hyödynnän kehittävän vertaiskäynnin menetelmää (Salonen ym. 2017, 63).

Tavoitteena on, että syyskuun 2024 loppuun mennessä valmistuu kehittämistoiminnan tuotos eli kehittämistyön viides vaihe. Tuotoksena on toiminnallinen ja vuorovaikutteinen ideakansio varhaiskasvattajille lapsiryhmien aamupiirejä varten. Tavoitteena on parantaa lasten osallisuutta sekä siten edistää heidän suotuisaa kasvuun ja kehitystään toiminnallisilla ja vuorovaikutteisilla menetelmillä aamupiireissä.

Kuudes eli arviointivaihe on osa jokaista kehittämistoiminnan vaihetta. Käytännössä se tarkoittaa itsearviointia, ulkoista arviointia ja vertaisarviointia. Arvioinnissa tarkastellaan kriittisesti kehittämistoiminnan tavoitteita suhteessa toimintaan. Arviointivaiheeseen kuuluu kirjallisen loppuraportin laatiminen, joka läpikäy koko kehittämisprosessin suhteessa kehittämissuunnitelmaan. (Salonen ym. 2017, 64–65.)

Tarkoituksena on kerätä ideakansiosta palautetta kahvihuoneessa päiväkodin työntekijöiltä lokakuussa 2024 ja liittää se osaksi kehittämistyön loppuraporttia osana kehittämistyön päättämistä vaihetta (Salonen ym. 2017, 66). Kehittämissuunnitelma ja samalla opinnäytetyö ovat kokonaisuudessaan valmiita marraskuussa vuonna 2024, jolloin ideakansion juurruttaminen ja levitys päiväkodin lapsiryhmien kesken on käynnistynyt.

Seuraavassa taulukossa kuvataan kehittämistyön prosessimalli aikatauluineen ja työskentelyvaiheineen tiiviisti ja yksinkertaistettuna taulukkomuodossa, jotta kehittämistyön prosessi on helpompi hahmottaa. Selkeyden vuoksi jaan kehittämisprosessin taulukossa kolmeen alaotsikkoon: 1) suunnittelu-, 2) toteutus- ja 3) arviointivaiheeseen. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Kehittämisen aikataulu.

Aikataulu	Vaihe	Kehittämismenetelmä
1/2024	Aloitus- /suunnitteluvaihe	Keskustelu toimeksiantajan kanssa ja aiheen valitseminen.
5/2024	Suunnitteluvaihe	Kehittämistyön suunnitelman palautus on 15.5.2024. Suunnitelmaa varten perehdytty aiheeseen ja koottu teorialieua siihen liittyen.
7–8/2024	Toteutusvaihe	Ideakansion kokoaminen ja lähdemateriaalin purkaminen.
8/2024	Toteutusvaihe	Vierailut vertaisikäisten lapsiryhmissä aamupiirituokioissa. Työntekijöiden ideat työpajamenetelmällä.
9/2024	Toteutusvaihe	Ideakansion viimeisteleminen.
10/2024	Arviointivaihe	Loppuraportin laatiminen ja kokoaminen. Toimeksiantajan arviointi ja itsearviointi. Ideakansion jalkauttaminen.

Taulukosta nähdään, että kehittämistyöprosessi on ajoitettu vuoden 2024 aikana tehtäväksi. Vuoden alussa on aloitettu keskustelut toimeksiantajan kanssa, jolloin pohdimme yhdessä kehittämistyön aihetta päiväkodissa. Kerroin, että oma kiinnostukseni kohdistuu erityisesti varhaiskasvatuksen vuorovaikutukseen ja toiminnallisuuteen, johon toimeksiantaja ehdotti eräänä aihevaihtoehtona toiminnallista ja vuorovaikutteista aamupiiriä.

Opinnäytetyön toteutusvaihe sijoittuu pääosin heinä-syyskuulle, jolloin kerään tietoa päiväkodin aamupiirikäytänteistä lapsiryhmien aamupiireissä vertaiskäynteinä sekä kokoan teorialietoon pohjautuvan materiaaliipaketin. Kehittämistyön loppuvaihe sisältää arviointia sekä ideakansion jalkauttamista päiväkodin arkeen.

4.4 Kehittämistyön tuotos

Kehittämistyöraportin ohella julkaistaan erillisenä tiedostona valmis ”Iloa ja liikettä aamupiireihin!” -ideakansio. Materiaalikansio koostuu 12 sivusta: kansilehdestä, sisällysluettelosta, ohjeista varhaiskasvattajille, oppimisen alueittain ryhmitellyistä 23 toimintatuokiosta ja lähdeluettelosta. Alla on kuva ”Iloa ja liikettä aamupiireihin!” -ideakansion kansilehdestä (Kuva 1.).

Kuva 1. Ideakansion kansilehti.

”Kuka puhuu aamupiirissä” -luvussa kerrotaan kehittämistyön tuotoksesta sekä ohjeistetaan materiaalipaketin käyttöön liittyen. Sitä seuraa sisällysluettelo, jonka avulla hahmotetaan materiaalipaketin kokonaisuus. Lisäksi se avulla voidaan hakea tiettyyn oppimisen alueeseen liittyvä materiaali.

Seuraavassa taulukossa kuvataan kehittämistyön tuotos eli ideakansion toimintahetket suhteessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaisiin oppimisen alueisiin ja laaja-alaisiin osaamisen alueisiin. Siten perustellaan kehiteltyjen aamupiirien toimintahetkien pedagoginen perusta suhteessa teoretietoon ja varhaiskasvatusta ohjaaviin asiakirjoihin. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Ideakansion toimintatuokiot suhteessa oppimisen alueisiin ja laaja-alaisen osaamisen alueisiin.

Oppimisen alue	Toimintatuokio	Laaja-alaisen osaamisen alue
Kielten rikas maailma	1. Kätken, kätken kiveä 2. Missä? 3. Ympäri, ämpäri 4. Puuttuva viikonpäivä Kimleikillä 5. Sateenkaarileikki 6. Nimilautanen	Ajattelu ja oppiminen
Ilmaisun monet muodot	7. Lapset meteorologeina 8. Miltä tuntuu nallesta? 9. Tunnejuttu	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Minä ja meidän yhteisömme	10. Pupusen perheen satujumppa 11. Ketkä ovat tänään paikalla? 12. Hauska viikkoleikki	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Tutkin ja toimin ympäristössäni	13. Toiminnallinen satu 14. Vuodenajat 15. Matikkajumppa 16. Lelujen ja numeroiden välinen yhteys 17. Muodot 18. Viikonpäivät	Monilukutaito
Kasvan, liikun ja kehityn	19. Tahmeat popcornit 20. Viikonpäiväenka 21. Seisten ja istuen 22. Noppajumppa 23. Ystävien eskarin aamujumppalaulu	Digitaalinen osaaminen Osallistuminen ja vaikuttaminen

Taulukosta nähdään, että kehittämistyön tuotos eli ideakansio koostuu 23 toimintatuokiosta, jotka on ryhmitelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaisiin oppimisen alueisiin: 1) kielten rikas maailma, 2) ilmaisun monet muodot, 3) minä ja meidän yhteisömme, 4) tutkin ja toimin ympäristössäni sekä 5) kasvan, liikun ja kehityn. Edellä mainitut oppimisen alueet toimintatuokioineen

edistävät lapsen laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat taulukon oikeassa reunassa: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, digitaalinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Seuraavassa kuvassa on ideakansion sisällysluettelo (Kuva 2.).

SISÄLLYSLUETTELO

Kuka puhuu aamupiirissä?	3
Kielten rikas maailma	4
Kätken, kätken kiveä	4
Missä?	4
Ympäri, ämpäri	4
Puuttuva viikonpäivä Kim-leikillä	5
Sateenkaarileikki	5
Nimilautanen	5
Ilmaisun monet muodot	6
Lapset meteorologeina	6
Miltä tuntuu nallesta?	6
Tunnejuttu	6
Minä ja meidän yhteisömme	7
Pupusen perheen satujumppa	7
Ketkä ovat tänään paikalla?	7
Hauska viikkoleikki	7
Tutkin ja toimin ympäristössäni	8
Toiminnallinen satu	8
Vuodenajat	8
Matikkajumppa	8
Lelujen ja numeroiden välinen vastaavuus	9
Muodot	9
Viikonpäivät	9
Kasvan, liikun ja kehityn	10
Tahmeat popcornit	10
Viikonpäiväenkka	10
Seisten ja istuen	10
Noppajumppa	11
Aamujumppalaulu	11
Lähteet	12

Kuva 2. Ideakansion sisällysluettelo.

Edellisessä kuvassa on ideakansion sisällysluettelo (Kuva 2.). Kielten rikas maailma -osio sisältää kuusi toimintatuokiota: 1) Kätken, kätken kiveä, 2) Missä? 3) Ympäri, ämpäri, 4) Puuttuva viikonpäivä Kim-leikillä, 5) Sateenkaarileikki ja 6)

Nimilautanen. Ilmaisun monet muodot käsittää kolme tuokiota: 7) Lapset meteorologeina, 8) Miltä tuntuu nallesta? ja 9) Tunnejuttu.

Minä ja meidän yhteisömme -osioon kuuluu kolme tuokiota: 10) Pupusen perheen satujumppa, 11) Ketkä ovat tänään paikalla? ja 12) Hauska viikkoleikki. Tutkin ja toimin ympäristössäni -osio käsittää puolestaan kuusi toimintaa: 13) Toiminnallinen satu, 14) Vuodenajat, 15) Matikkajumppa, 16) Lelujen ja numeroiden välinen yhteys, 17) Muodot ja 18) Viikonpäivät. Viimeinen osio eli Kasvan, liikun ja kehityn, sisältää viisi toimintatuokiota: 19) Tahmeat popcornit, 20) Viikonpäiväenkka, 21) Seisten ja istuen, 22) Noppajumppa sekä 23) Ystävien eskarin aamujumppalaulu.

5 Kehittämistyön arviointi

5.1 Tuotoksen arviointi

Kehittämistyön tavoitteena oli vahvistaa lasten osallisuutta varhaiskasvatusyksikön ryhmien päiväjärjestykseen kuuluvilla aamupiirituokioilla. Tarkoituksena on kehittää aamupiirejä vastaamaan käsitystä lapsesta aktiivisena toimijana ja merkityksellisenä osana lähiympäristönsä. Samalla tarjotaan kasvattajille mahdollisuus pohtia ryhmien aamupiirikäytäntöjä ja luodaan lapsille kiinnostavaa ja monipuolista sisältöä aamupiireihin. Kehittämistyön tavoite saavutettiin luomalla varhaiskasvattajille toiminnallisiin ja vuorovaikutteisiin aamupiireihin ideakansio, joka jalkautettiin päiväkodin arkeen.

Ideakansion toiminnot muovautuivat kehittämisprosessin aikana kaksipuoleisiksi korteiksi. Qr-koodien luominen oli minulle uusi oppimiskokemus, josta on varmasti hyötyä vastaisuudessakin. Korttien on tarkoitus olla mahdollisimman helppoja käyttää hektisessä arjessa ja ennakkovalmisteluja vaativat kortit on erikseen merkitty. Korttien sisältö eli aamupiirien toimintaideat perustavat tutkittuun teoretietoon liittyen varhaiskasvatusikäisen lapsen oppimiseen ja kehitykseen. Teoretieto perustuu erityisesti varhaiskasvatusikäisen lapsen kasvuympäristöön toiminnallisesta ja vuorovaikutteisesta näkökulmasta.

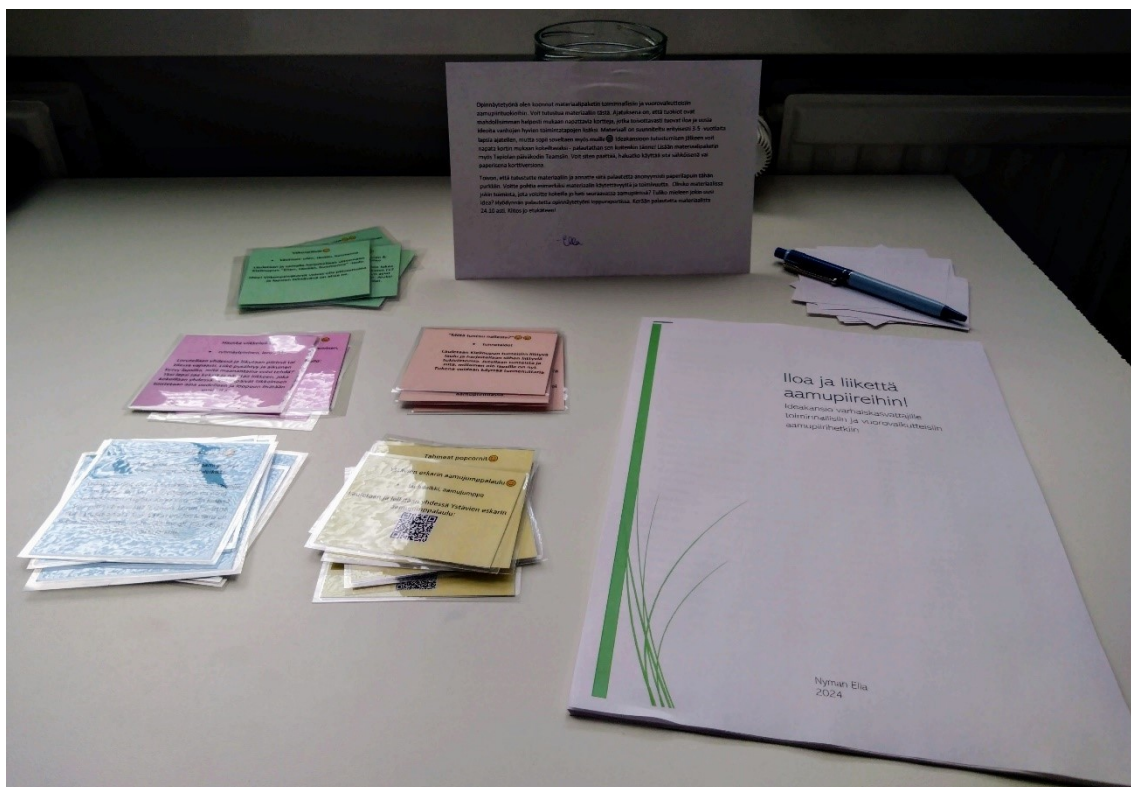
Lähes kaikki toimintatuokioiden kortit ovat kuvitettuja ja kuvat liittyvät tuokioiden aiheisiin. Korttien kuvitus liittyy vahvasti toimintatuokion sisältöön ja sen tarkoitus on olla innostus kuvatuon käyttöön ja samalla lasten motivoimiselle. Ajatuksena on, että lapsien oppiessa tunnistamaan kortit, voivat he esimerkiksi kuvien perusteella valita heitä kiinnostavan toiminnan. Samaan aikaan kuvitetut kortit ohjaavat ja kannustavat kasvattajia huomioimaan kuvatuon, joka parantaa lapsiryhmässä jokaisen lapsen osallisuutta. Kuvatuesta merkityksineen ei ole mainintaa kehittämistyön raportin teoriaosuudessa, mutta sen merkitys ja rooli etenkin ohjatuissa tuokioissa on kiistaton ja asia juolahti mieleeni ideakansion kokoamisen ja muotoilun aikana.

Valmis tuotos vastaa kehittämistyön tarpeeseen ja teoriaperustaan mielestäni melko hyvin ottaen huomioon resurssien suoman realiteetin. Ideakansion tuokiot painottuvat erityisesti toiminnallisuuteen ja liikkeeseen. Toiminnallisuus on mitattavissa ja arvioitavissa paremmin verrattuna vuorovaikutteisuuteen, josta on viime kädessä vastuussa kasvattaja. Toisaalta kerätty materiaali kaikkienensa edistää vuorovaikutteellisuutta ja toivottavasti kannustaa avoimeen ja luottamukselliseen ilmapiiriin. Toivon, että ideakansio herättelee ajatuksia ja jokainen ryhmä voisi napata sieltä ideoita oman ryhmänsä toiminnan kehittämiseen lasten tarpeita ja toiveita vastaaviksi.

Ideakansion materiaalit on ryhmitelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 mukaisiin oppimisen alueisiin, jotta ideakansion sisältö voidaan pedagogisesti perustella ja jotta kokonaisuus on helpompi hahmottaa. Tosiasiassa tuokioiden sisällöt sivuavat eri oppimisen alueita ja risteävät niiden kanssa. Tuokiot ovat jaoteltuna oppimisen alueisiin, sillä niiden kaikkien tulee yhdessä edistää lapsen laaja-alaisen osaamisen kehittymistä eli 1) ajattelua ja oppimista, 2) kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua, 3) itsestä huolehtimista ja arjen taitoja 4) monilukutaitoa, 5) digitaalista osaamista sekä 6) osallistumista ja vaikuttamista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022).

5.2 Tuotoksen levittäminen ja juurruttaminen

Tuotoksen levittäminen alkaa kohdepäiväkodissa viikolla 42, jolloin vien valmiiksi tulostetut ja laminoidut kortit sekä kehittämistyön tuotoksen tulostettuna kokonaisuudessaan esille työpaikan taukuhuoneen pöydälle. Lisäksi ilmoitan kehittämistyön tuotoksen valmistumisesta päiväkodin sähköisellä ilmoituskanavalla ”ilmoitustaululla”. Kahvihuoneessa kerään anonymisti vapaata palautetta korteista muistilappujen avulla, josta kuva alapuolella (Kuva 3.).

Kuva 3. Ideakansion julkaisu ja palautteen keruu.

Henkilökuntaa kannustetaan tutustumaan materiaaliin ja kokeilemaan kortteja ryhmiensä aamupiireissä. Palautekyselyn saatetekstissä kannustetaan soveltaen kokeilemaan korttien tuokioita myös alle 3-vuotiaiden sekä esikoululaisten ryhmissä. Esittelen tuotoksen tarkemmin toimeksiantajalle eli tässä tapauksessa päiväkodinjohtajalle ja apulaisjohtajalle sekä pyydän heitä täyttämään toimeksiantajan arvion tuotoksesta ja työskentelystäni.

Pyrin juurruttamaan materiaalia omalla esimerkilläni sekä laminoimalla kortit yhteiseen käyttöön ja kasvattajien saataville. Samalla lataan ”Iloa ja liikettä aamupiireihin!” -tiedoston varhaiskasvatuksyksikön yhteiseen Teams-kanavaan, jossa se on yksikön jokaisen työntekijän saavutettavissa. Tekemääni kehittämistyötä voisi jatkaa laajentamalla ideakansioni sisältöä ja tekemällä jokaiseen toimintatuokioon erillisen kuvatuen.

Kehittämistyön prosessin aikana mieleeni juolahti uusia kehittämiskohteita, kuten siirtymisiin liittyvän materiaalipaketin tarpeen tai ulkopedagogiikan materiaalien

kokoamisen ja jakamisen päiväkodissa. Sattumalta kehittämistyön aikana löysin odottelu- ja siirtymätilanteisiin liittyviä materiaaleja, jotka talletan itselleni ja ajattelin jakaa koko päiväkodin käyttöön.

5.3 Toteutuksen itsearviointi

Kehittämistyön tuotoksen taustalla on käytetty monipuolisesti erilaisia kehittämismenetelmiä: teorian tieto ja sen muokkaaminen aamupiireihin sopivaksi, dialoginen keskustelu, benchmarking-menetelmä, vertaiskäynnit, käyttäjäpaneeli ja kuvallinen esitys. Henkilöstön osallistamista muistilappujen avulla en alkuperäisestä suunnitelmasta huolimatta tehnyt, sillä selkeää tarvetta en sille loppujen lopuksi prosessin edetessä nähnyt. Ideakansion kokoamisen osalta se ei ollut välttämätöntä ja vertaiskäynnit lapsiryhmissä korvasivat sen.

Oma työkokemus auttoi etenkin kehittämistyön alkuvaiheessa, aiheen rajaamisessa ja muotoilemisessa, sillä tiesin etukäteen, millaisia asioita ja miten aamupiireissä yleensä käsitellään. Kehittämistyön prosessin aikana kokeilin ideakansion materiaaleja omassa lapsiryhmässäni eli harjoitin kokeilevaa toimintaa ja arvioin toimintatuokioiden toimivuutta ja vaikuttavuutta kohdeikäryhmässä.

Kehittämistyön prosessi alkoi dialogisella keskustelulla toimeksiantajan kanssa pohtimalla ja rajaamalla aihetta. Ideakansion materiaalien kohdetyhmäksi valikoitui yhteisellä päätöksellä 3–5-vuotiaat lapset. Tuotoksen kokoamisen aloitin pohtimalla aamupiireissä toistuvia asioita, joita lapsien kanssa käydään läpi. Mieleeni tulivat omat aamupiirini sekä muiden pitämät.

Aamupiirit käsittelevät usein erilaisia aikakäsitteitä, kuten eilen, tänään, huomenna, ajankohtaisia asioita, säätilaa ja päiväjärjestystä. Edellä maintun pohdinnan perusteella etsin kirjallisuudesta ja verkkolähteistä materiaalia, joka olisi pedagogisesti perusteltua. Tuokiosta riippuen etsin niihin mahdollisuuksien mukaan sopivia musiikkikappaleita, jotka osallistavat lapsia tuomalla toimintaan liikettä ja iloa.

Benchmarking-menetelmää hyödynsin erityisesti vertaiskäynneillä kahden 3–5-vuotiaista lapsista koostuvan lapsiryhmien aamupiirituokioilla syyskuussa 2024. Seuratessani muiden aamupiirejä, vertasin luonnollisesti niitä omaan tapaan toimia ja opin uusia tapoja toimia, kuten tukiviittomat ja muutaman minulle vieraan laulun.

Benchmarking-menetelmä sulautui yhteen vertaiskäynneillä eli vieraillemalla lapsiryhmien aamupiireissä. Kerroin kehittämistyöstä ja vierailuista lapsiryhmien aamupiireissä kohdepäiväkodin sähköisellä ilmoitustaululla, jonne on pääsy kaikilla yksikön työntekijöillä. Laitoin ilmoitustaululle vaihtoehtoisia päiviä, jolloin voisin tehdä havainnointikäyntejä lapsiryhmiin. Kaksi 3–5-vuotiaista koostuvaa lapsiryhmää vastasi ilmoitukseeni ja vierailin sovittuna ajankohtina heidän aamupiirituokioissaan. Vierailuihin mennessä olin jo koostanut ideakansiota teorian tiedon ja oman työkokemukseni pohjalta.

Seuraavaksi kuvaan lyhyesti aamupiirivierailujeni havaintoja ja ideoita, joiden avulla muokkasin kehittämistyön tuotostani. Havaintojeni mukaan aamupiireissä puhuvat valtaosin kasvattajat, jotka vievät tuokiota eteenpäin totutulla kaavalla (kehittämistyön tarve). Aamupiirien laululeikit osallistavat lapsia ja he osallistuvat niihin innoissaan mukaan. Laulut ovat toistuvia ja niihin liittyy toiminnallisuutta. Ne käsittelevät esimerkiksi meneillään olevaa vuodenaikaa tai päivä- ja viikkorytmiin mukaista toimintaa. Edellä mainittujen havaintojen myötä lisäsin toimintatuokioihin musiikkia qr-koodien avulla.

Vertaiskäynneillä sain runsaasti uusia ideoita, joiden avulla muokkasin kehittämistyön tuotosta ja etenkin tallensin ajatuksia omaa ammatillista kehittymistäni varten. Mieleeni jäi erityisesti lasten kanssa yhdessä tukiviittottavat asiat, johon lähes kaikki aamupiirissä olevat osallistuivat. Tukiviittomat lisäävät lasten osallisuutta ja motivoitumista toimintaan. Aamupiirituokioita tukivat monipuolinen kuvatuki, joiden avulla käsitellään viikonpäiviä, kuukausia, vuodenaikoja sekä päivä- ja viikkotoimintaa.

Edellä mainittujen aiheiden ohella aamupiirituokiot ovat yhteisöllisiä, koko lapsiryhmän yhteisiä tilanteita, joissa ennakoidaan tulevaa päivää ja joista usein

luontevasti siirrytään päivän toimintaan. Toisaalta lasten mielipiteitä, näkökulmia ja palautetta olisi voinut hyödyntää kehittämistyössä enemmän.

Käyttäjäpaneeli kehittämismenetelmänä toteutui keräämällä palautetta valmiista ideakansioista varhaiskasvatusyksikön kahvihuoneessa reilun viikon ajan tuotoksen julkaisemisen jälkeen. Kehittämistyötä arvioidaan lisäksi toimeksiantajan arviolla, vertaisarviointina ja tekijän näkökulmasta itsearviointina.

Kehittämistyön suunnitelman mukaisen kuvallinen esitys kehittämistoiminnan menetelmänä toteutuu taulukkona, jossa kuvataan toimintatuokiota suhteessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2022 nähden (Taulukko 2.). Toisena kuvallisena esityksenä on tuotos eli ”Iloa ja liikettä aamupiireihin!” -ideakansio, joka sisältää kansilehden, ohjeet varhaiskasvattajalle, sisällysluettelon, oppimisen alueiden mukaisesti ryhmitellyt 23 toimintatuokiota kaksipuoleisina kortteina sekä lähdeluettelon. Ideakansio ei ole kehittämistyöraportin liitteenä, vaan erillisenä tiedostona.

Muutama päivä tuotoksen julkaisemisen jälkeen sain hyvää ja positiivista palautetta liittyen materiaaliin. Ilokseni huomasin, että työntekijät olivat materiaalista aidosti kiinnostuneita ja innoissaan sekä aikoivat kokeilla kortteja omissa lapsiryhmissään. Toimeksiantaja oli myös tyytyväinen tuotokseen ja sen sisältöön. Positiivista palautetta sain korttien helppokäyttöisyydestä ja korttimuotoisuudesta. Kehittämisideana toimeksiantaja ehdotti, että korttien toinen puoli olisi voinut olla osoitettu lapsille kuvien avulla ja toinen puoli ohjeena kasvattajille. Siinä tapauksessa kortteja tulisi suurentaa ja korttien näkökulma laajentuisi varhaiskasvattajista myös lapsiin.

5.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset perustuvat lainsäädäntöön ja kansallisiin sekä kansainvälisiin tutkimuseettisiin periaatteisiin ja linjauksiin. Niiden mukaan opinnäytetyön aiheeseen tulee perehtyä, oma esteellisyys selvittää, punnita käytössä olevia resursseja, tutustua tutkimuseettisiin ohjeistuksiin, solmia tarvittavat sopimukset, ilmoittaa

opinnäytetyöhön liittyvän mahdollisen rahoituksen ja muut sidonnaisuudet, olla tietoinen plagiaattitunnistusjärjestelmästä, ymmärtää opinnäytetyön julkisuus sekä olla oikeus laadukkaaseen opinnäytetyöprosessiin. (Arene ry 2020, 14.)

Kehittämistyö on toteutunut eettisten suositusten mukaisesti alkaen toimeksiantajana kanssa tehdystä toimeksiantosopimuksesta. Kehittämistyö on toteutunut toiminnallisen kehittämistyöprosessin mukaisesti sisältäen suunnitelma-, toteutus- ja raportointivaiheen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä ohjaavan opettajan tuella. Suunnitelmavaiheessa olen arvioinut tarkkaan käytettävissä olevia resursseja. Siten kehittämistyön aihe ja toteutus ovat huolellisesti pohdittuja.

Opinnäytetyö kokonaisuudessaan tarkastetaan plagioinnintarkastusjärjestelmän avulla Turun ammattikorkeakoulun toimesta ja se on yhdessä toimeksiantajan kanssa todettu julkiseksi. Varhaiskasvatussyksikköä ja toimeksiantajaa ei ole mainittu nimeltä opinnäytetyössä.

Kehittämistyön tuotos on koottu laadukkaista teorialähteistä ja liitetty osaksi keskeisiä varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja. Osa ideakansion tuokioista on itse kehiteltyjä omaan kokemukseen ja vertaiskäynteihin perustuen. Valtaosa tuokioista on lähdemateriaaleihin perustuvaa tai niistä hieman muokattua. Kehittämistyössä ja sen tuotoksessa on käytetty monipuolisesti erilaisia ja ajankohtaisia lähteitä. Kehittämistyön lähteet ovat kehittämistyöraportin lopussa ja tuotoksen eli ideakansion lähteet löytyvät erillisinä ”Iloa ja liikettä aamupiireihin!” -tiedoston lopusta.

6 Ammatillinen kehittyminen

Kehittämistyö kokonaisuudessaan on tukenut ammatillisuuteni kehittymistä. Vertaiskäynnit päiväkodin muiden lapsiryhmien aamupiireissä antoivat paljon uusia ideoita, joiden avulla muokkasin tuotosta ja tallensin itselleni tulevaa käyttöä varten. Ideakansion materiaalien kokoamisen aikana löysin runsaasti itselleni uutta materiaalia, jota varmasti hyödynnän jatkossakin. Ideakansion materiaalien kokeileminen käytännössä omassa lapsiryhmässäni osoittautui myös hyödylliseksi, sillä se auttoi aamupiireihin sopivien toimintojen kehittelyä ja materiaalien etsintää.

Ideakansiota oli kokonaisuudessaan mukava työstää ja samalla oppia esimerkiksi qr-koodien luomisen. Koin kuitenkin prosessin aikana ja hieman edelleenkin epävarmuutta liittyen ideakansion laadukkuuteen ja sen tuokioiden monipuolisuuteen. Eräänä suurena tekijänä siihen varmasti vaikutti se, että toteutin koko kehittämistyöprosessin yksin ja itsenäisesti. Onneksi erityisesti lapsiryhmäni tiimikaverit ja kotijoukot kannustivat sekä tukivat prosessin etenemistä.

Teoriatiedon käyttäminen ja toisaalta työskenteleminen kehittämistyön ympäristössä muodostuivat kiinteäksi paketiksi, joka kehitti ammatillisuuttani ja kohdensi huomiotani varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan entistä enemmän. Vertaiskäyntien avulla sain varmuutta ideakansion viimeistelemiseen ja sen sisältöön. Oli mukava huomata, että olin suunnitellut samantyyppisiä toimintoja kuin mitä ryhmillä oli jo entuudestaan käytössä.

Koen, että sukelsin suoraan työn kehittämiseen, sillä koostamassani ideakansiossa on paljon totuttuja toimintoja ripauksella lisää leikillisyyttä, toiminnallisuutta, osallisuutta ja vuorovaikutusta – sosionomin näkökulmasta. Haluan uskoa, että se tekee ideakansiosta helpommin ja matalammalla kynnyksellä lähestyttävämmän, joka aidosti juurtuu osaksi arkea ja jatkumoa varhaiskasvatuksen kehittämisessä.

Lähteet

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 16.10.2024. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Eerola-Pennanen, P, Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2022. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. Eerola-Pennanen, P. & Bök, M. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino.

Heikka, J. ym. 2017. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 56–68.

Kronqvist, E. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 10–28.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liikkuva varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen henkilöstön käsikirja. 2. päivitetty versio 2020. Viitattu 14.5.2024. https://liikkuvavarhaiskasvatus.fi/wp-content/uploads/2022/10/varhaiskasvatuksen_henkiloston_kasikirja_2020_web.pdf

Lipponen, L. 2017. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–37.

Opetushallitus 2024. Sosiaalinen kestävyys. Viitattu 22.8.2024.
<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/sosiaalinen-kestavyys>

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022:2a. Viitattu 16.4.2024.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2017. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 136–149.

Salonen, K.; Eloranta, S. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.5.2024.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Talentia ry 2024. Varhaiskasvatuksen sosionomi. Viitattu 24.9.2024.
<https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 38–55.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. Viitattu 16.4.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180>

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 22.8.2024.
<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>